

Plastide kasutamisest

Kui 1950ndatel kasutati aastas kokku umbes 5 miljonit tonni plaste, siis täna on see kogus 280 miljoni tonni ringis. Paljude eri plastiliikide seas on kõige tavalisemad polüetüleen (PE) ja polüpropüleen (PP). Plastid on odavad, kauakestvad ning laia kasutusvaldkonnaga materjalid. Keskkonnaprobleeme tekitavad nad suurte tootmismahude, prügistamise ja aeglase lagunemise tõttu.

Mereprügi

Merekeskkonnas leidub erinevat liiki prahti. Plastid moodustavad 60...80% mereprügist ja suurem osa plastisaastest kujutab endast alla 5 mm läbimõõduga puru. Plastiprügi tekitavad nii maismaal kui merel toimuvad tegevused, näiteks võrgu- ja köieosakesed pärinevad kalandusest ja laevandusest ja plastpudelid, -kotid ning pakendid kaubandusest. Aja jooksul suuremad plastitükid murenevad ja aeglase lagunemise tõttu tekib mere põhja väga vastupidav plastipuru kiht.

Kosmeetika ja hügieenitooted

Väga paljudesse kosmeetika- ning hügieenitootedesse lisatakse erineva suuruse ning toimega mikroplaste, näiteks abrasiivaineks dušigeelidesse või vajaliku tekstuuri ja konsistentsi tagamiseks ihupiimadesse, kreemidesse ning jumestusvahenditesse. Nimetatud toodetes võib sisalduda 1...90% peent plastipuru, mis kehalt maha loputamisel satub olmereovette. Läänemere piirkonnas läbi viidud uuringu kohaselt uhutakse siin majapidamistest aastas reovette 130 tonni mikroplastigraanuleid, millest 40 tonni jõuab puhastusseadmete ebapiisava võimsuse tõttu merre.

Koostisosad, mida tuleks vältida

Polyethylene
Polypropylene
Polyethylene-terephthalate
Nylon-12
Nylon-6
Polyurethane
Acrylates Copolymer

Järgnev link viib mikroplaste sisaldavate toodete juurde:

www.ccb.se/plasticfreebaltic

Roheliste nõuded:

- Seadustada mikroplastide kasutamise keeld laiatarbekaupades
- Seada aastaks 2025 eesmärk vähendada mereprügi 50%
- Läänemere riigid peavad HELCOM'i mereprügi piiramise tegevuskava täielikult ellu viima, kasutades uuenduslikke ja radikaalseid meetmeid ning strateegiaid.

Mida igaüks teha saab?

- Plastiprügi taaskasutada
- Vältida mikroplaste sisaldavate toodete kasutamist
- Lüüa kaasa randade koristamisel
- Toetada ühiskondlike organisatsioonide tegevust mereprügi vähendamise nimel.

Trükiandmed

Toimetaja:

Coalition Clean Baltic (CCB)
Östra Ågatan 53 • 753 22 Uppsala • Sweden
tel: +46-18-71 11 70 - 0 • secretariat@ccb.se
www.ccb.se • www.ccb.se/plasticfreebaltic

Kontakt:

Eesti Roheline Liikumine
Tiigi 8-24 • 51003 Tartu
tel: +372 742 2532 • info@roheline.ee
www.roheline.ee

Teksti autor: Marijana Toben, Nadja Ziebarth, BUND • www.bund.net/meer

Tõlge: Maret Merisaar

Küljendus: Grafik-Atelier Wunder

Illustratsioonid: D. Wunder

Fotosid: S. Glinka: 1 | F. Ferlage, Flickr: 2 | Dr. T. Werner: 3 | N. Ziebarth: 4 u. 5 | F. Biener: 6

With the contribution of the
LIFE financial instrument of
the European Community

MIKROPLASTID
saastavad
meie merd

Mikroplastid

Mikroplastideks nimetatakse nii esmastest kui teisest allikatest pärit, alla 5 mm läbimõõduga osakestest koosnevat plastipuru. Esmased mikroplastid on sihilikult toodetud ja teisese mikroplastid on tekkinud murenemise tulemusel. Peenikest plastrügi eraldavad plastist esemed, pesuvahendid, kosmeetikatarbed, ravimid ning tekstiilid. Looduskeskkonda jõuavad mikroplastid lisaks murenemisele ka heitning sademevetega. Laialdaselt levinud plastrügi on merest väga keeruline eemaldada ning see võib edasi kanda ka ohtlikke ühendeid.

Toksilised mõjud

Merevees sisalduvad metallid ja püsivad orgaanilised saasteained kogunevad plastiosakeste pindmisesse kihti. Allaneelatud mikroplastipurust on neil lihtne rasvas lahustuvuse tõttu edasi liikuda, mereorganismide rasvkoos kogunevad ning sedakaudu toitumisahelasse siseneda.

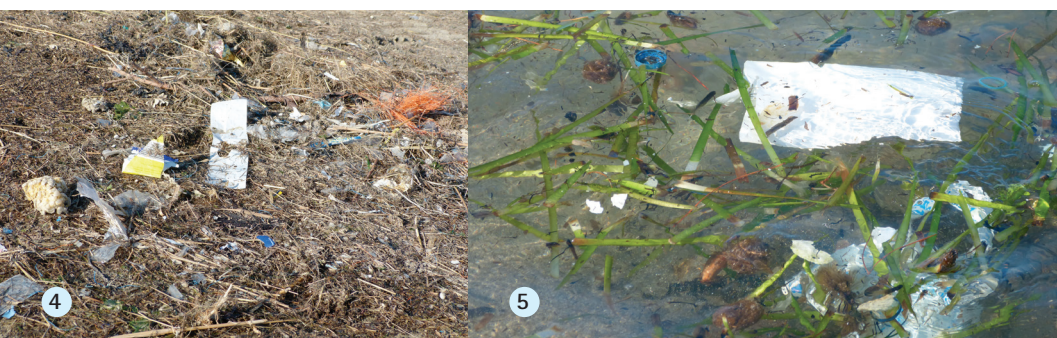
Ökoloogilised tagajärjed

Plastisaaste on muutumas globaalseks ohuks mere elustikule. Kalad, mereimetajad ja linnud saavad kas vigastada või surma ja seda peamiselt kas plastijäämetesse kinnitakerdumise või nende allaneelamise tõttu. Mikroplaste on juba leitud nii zooplanktonis, limustes, selgrootutes ussides, kalades kui mere lindudes. Väiksema massitihedusega mikroplastid

esinevad sagedamini veesamba ülemises osas ja on seega kättesaadavamad väikestele kaladele ning zooplanktonile. Raskemad mikroplastid vajuvad alla ning satuvad põhjaloomastiku – limuste ning rõngusside - organismi. Mida väiksema läbimõõduga osakestega tegemist on, seda tõenäolisemalt neelatakse nad kas kogemata või meelega, saaklooma pähe, alla. Väikesed plastiosakesed võivad koguneda kudedesse ning hakata füsioloogilisi protsesse takistama. Toiduahelat pidi sattuvad plastid järjest suurematesse mereorganismidesse ja jõuavad lõpuks inimese toidulauale.

6 Põhjatormiku maost leitud mikroplastid

- 1 Kehakoorimisgeelides kasutatavad mikroplastid
- 2 Plastiterakesed
- 3 Plastikiud kooriklooma väljaheites (mikroskoobi all)
- 4 Plastireostus rannal
- 5 Plastireostus vees

